

Çekirge istihbarat ofisi kurulmasına dair olan 20 Mayıs 1926 tarihli mukaveleye daha üç yıl müddetle iştirakimiz hakkında kanun lâiyhası ve Hariciye ve Ziraat encümenleri mazbataları (1/1154)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6/3307

29-XI-1934

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Çekirge İstihbarat ofisi kurulmasına dair olan mukaveleye üç sene daha iştirakimiz hakkında Ziraat vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 26-XI-934 te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan hanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur efendim.

Başvekil
İsmet İnönü

Esbabı mucibe

Gazi Anteb, Urfa, Mardin, Diyarbakir ve Siird vilâyetlerimiz Suriye ve Iraktan her sene gelen çekirge akınları yüzünden bu havalı ekinleri büyük zararlar görmekte idi. Bu zararları yalnız bizim yönden alacak tedbirlerle ortadan kaldırmak mümkün olamayacağını düşünen ve killigimizce komşu Arab Hükümetleriyle bu işte bir çalışma birliği yapılmasına mecburiyet hâsıl olmuş ve bu gaye ile Cümhuriyet Hükümetimizle Irak, Filistin, Şarkî Erden ve Suriye Hükümetleri arasında 926 senesinde aktolunan örneği bağlı mukavelename hükümlerine göre, masrafı Âkit Devletler arasında paylaştırılmak üzere Şamda bir (Beynelmilel çekirge mücadele istihbarat ofisi) kurulmuştur.

Bu müessese, Âkit Devletler arazisindeki çekirgelerin faaliyet ve hareketleri ve bunlarla yapılmakta olan mücadelenin şekil, sınır ve neticeleri hakkında topladığı malûmatı yine Âkit Devletler teşkilâtına vermek suretile bunların birbirlerinin ülkelerindeki çekirge vaziyetlerinden karşılıklı olarak haberli olmalarını ve ona göre tedbir almalarını temin eylemiştir.

Bu mukavele tatbik mevkiine girdikten sonra, önceden çekirge mücadelesi bakımından belli başlı bir kurum ve düzenleri olmayan Suriye ve hatta Irak Hükümetleri bu kurum ve düzenleri yapmağa ve tamamlamağa başlamışlar ve bizde olduğu gibi kuvvetli vasıtalarla savaşa girmişlerdir. Bizim bundan elde ettiğimiz faide çok mühim olmuştur. Şöyle ki : Bu savaş sonunda bir iki yıl önce birbiri ardı sıra Gazi Anteb, Urfa, Diyarbakir ve Siird vilâyetleri bu yılda Mardin vilâyeti çekirge belâsından kurtulmuş ve bu uğurda her yıl bütçemizde bu iş için ayırdığımız 50 - 60 bin liralık bir masraf onda bir nisbetine inmiştir.

Önceden üç yıl için imzalanan bu mukavele, 6 ncı madde hükümlerine göre ikinci üç yılda da tatbik mevkiinde kalmıştır. Ancak Filistin ve Şarkî Erden Hükümetleri, daha ziyade Sudan çekirgesile alâkalı olduklarından ve bu çeşit çekirge ile Londradaki haşarat enstitüsü meşgul bulunduğundan bu iki Hükümet ve enstitüye bağlanarak evvelki yıl arzı geçen çekirge mücadele mukavelesinden çekilmişlerdir.

Âkit Devletlerin murahaslarından mürekkebe olarak geçen yıl Berutta yapılmış olan mutad

toplantıda Suriye murahhası bu anlaşmanın şekli üzerinde hırsıl olan bir görüş ve düşünüş ayrılığı yüzünden, Suriye Hükümetinin bu teşekkülden çekildiğini bildirmiştir. Halbuki bizim murahhaslarımızla Irak ve Lübnan murahhasları bu anlaşmanın ve onun kurduğu ofisin şimdiye kadar temin ettiği büyük faydaları göz önüne alarak çekirge mücadelesi bakımından ve bu çalışma birliğinin devamı lüzumunda ittifak etmişler ve bunun için de arzı geçen 20 Mayıs 926 tarihli mukavelelerin bu üç Hükümet arasında daha üç sene müddetle meriyet mevkiine konmasını kararlaştırmışlardır. Bu karar murahhaslarımız tarafından, Hükümetimizin kabul ve tasdikına talikan imzalanmıştır.

Sonradan, Irak Hükümeti Hariciye vekâletimiz kanalıla bize yapmış olduğu bir tebliğde bu mukaveleye iştirake âmade olduğunu bildirmiş ve «Lübnan Hükümeti de bu mukaveleye bağlanacağı kabul eylediği takdirde Cümhuriyet Hükümetimizle Irak ve Lübnan Hükümetleri arasında daha üç yıl müddetle bunun meriyet mevkiine girmesi mümkün olabileceğinden bahsile Lübnan Hükümetinin bu husustaki nokta-i nazarı» tarafımızdan sorulmuş ve alman cevabda Lübnanın da bu kararı kabul eylediği bildirilmiştir. Şu halde Cümhuriyet Hükümetimizin de bu mukaveleye daha üç yıl müddetle iştirak çok lüzumlu ve zaruri bulunmuştur, efendim.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Karar No. 6
Esas No. 1/1154

6 - XII - 1934

Yüksek Reisliğe

Çekirge istihbarat ofisi kurulmasına dair olan mukaveleye üç sene daha iştirakimiz hakkındaki kanun lâyihası Encümenimizce muvafık görülmüştür.

Havalesi mucibince Ziraat encümenine vermek üzere Yüksek Reisliğe tâkdim olunur.

Ha. En. Rs.	M. M.	Kâ.
Erzincan	Sivas	Diyarbakir
Saffet Ziya	Necmettin	Zeki Mesud
İzmir	Kocaeli	Manisa
Halil	İ. Süreyya	Hikmet
Elâziz	Bolu	Kocaeli
Reşid Saffet	H. Cemil	Ali Dikmen

Ziraat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Ziraat encümeni

Karar No. 5

Esas No. 1/1154

20 - XII - 1934

Çekirge haberleşme ofisi hakkında olup Başvekâletin 29 ikinci teşrin 1934 tarih ve 6/3307 sayılı tezkeresile encümenimize gönderilen kanun lâyihası okunub konuşuldu.

Yurdumuz ürünlerine zarar veren böceklerden çekirge memleket içinde Hükümetimizin sürekli tedbirleriyle büsbütün yok edilmiştir.

Yalnız yabancı illerden cenub sınırlarımızdan gelecek Fas ve Sudan çekirgelerine karşı koymak üzere kurulmuş olan ofise üç yıl daha girilebilmesi hakkındaki kanun lâyihasını encümenimiz yerinde görmüştür.

Genel heyete arzedilmek üzere Yüksek Baş-

kanlığa sunuldu.

Zi. En. Reisi

İzmir

M. R. Köken

Aza

İstanbul

Mitad Kuyay

Aza

Denizli

E. As. Tokatlı

Aza

Eskişehir

Cafer

M. M.

Aksaray

Yaşar Özay

Aza

Erzurum

Nafiz Dumlü

Aza

Çorum

Aza

Sivas

İsmail

Kâtib

Bolu

İs. Aksalman

Aza

Denizli

Yusuf

Aza

Kastamonu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Çekirge İstihbarat ofisi kurulmasına dair olan 20 mayıs 1926 tarihli mukaveleye daha üç yıl müddetle iştirakimiz hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — (Çekirge istihbarat ofisi) kurulması hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetile komşu Arab Hükümetleri arasında akdedilmiş olan 20 mayıs 1926 tarihli mukaveleye daha üç yıl müddetle iştirakimiz kabul olunmuştur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini yerine getirmeğe Hariciye ve Ziraat vekilleri me-murdur.

26 - XI - 1934

Bş. V. Ad. V. M. M. V. Da. V.
İ. İnönü Ş. Saracoğlu Z. Apaydın Ş. Kaya
H. V. V. Mal V. Mf. V. Na. V.
Ş. Kaya Fuad A.B. Özmen Ali
İk. V. S. İ. M. V. G. İ. V.
Celâl Bayar Dr. Refik Ali Rana
Zr. V.
Muhlis Erkmen

ZİRAAT ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Çekirge haberleşme ofisini kuran 20 mayıs 1926 tarihli bağlantının daha üç yıl muteber olması için kanun lâyihası

MADDE 1 — Komşu Arab Hükümetlerle Hükümetimiz arasında yapılan ve çekirge haberleşme ofisi kuran 20 mayıs 1926 tarihli bağlantı üç yıl için muteberdir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri gününden başlar.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini Hariciye ve Ziraat vekilleri yürütür.

20 MAYIS 1926 ULUSLARASI ÇEKİRGE MÜCADELE MUKAVELESİ

Türkiye, Filistin, Şarkî Erden, Irak ve Suriye Hükümetleri Uluslararası çekirge istihbarat ofisinin teşkilini, çekirgeye karşı açılan savaşı müessir kılmak için teşekkülü faydalı görmüşler ve bu maksadla bir mukavele aktine karar vererek aşağıdaki noktalarda uzlaşmışlardır.

Madde — I.

Yüksek Âkitler masrafları birlikte ve müsavi pay dahilinde temin edilmek ve merkezi Şamda olmak üzere uluslararası çekirge istihbarat ofisinin kurulmasını teahhüd ederler.

Madde — II.

Ofis Âkit Devletler mürahasalarından mürekkeb bir komitenin idare ve mürakabesi altında çalışacaktır.

Bu komitenin ve ofisin teşkilât ve salâhiyetleri mukaveleye bağlı ve onun ayrılmaz bir cüzü olan iç nizamnamesile tayin edilmiştir.

Madde — III.

Kurma ve yıllık idare masrafları ikinci maddede yazılı iç nizamnamesindeki şartlara göre; Âkit Devletler tarafından temin edilir.

Madde — IV.

Âkit Devletler tarafından verilecek olan iştirak hissesi Fransa Cümhurluğunun Suriye Büyük komiserliği vasıtasile Şamda bulunan Suriye ve Büyük Lübnan bankasına verilecektir. Bu para ihtiyaç halinde ofis müdürlüğünün havaleleriyle azar, azar oradan alınacaktır.

Âkit Devletler tarafından verilecek senelik ilk iştirak hissesi bu mukavelelerin alâkadar Hükümetler tarafından tasdiki tarihinden itibaren üç ay içinde ödenmiş olmalıdır. Uluslararası istihbarat ofisi, 8 nei maddede hükümlerine göre bu üç aylık mühletin bitmesinden sonra çalışmaya başlayacaktır. Ofisin malî yılı çalışmaya başladığı günden başlar. Gelecek seneler hisseleri malî senenin bitmesinden en az bir ay evvel ödenmiş olmalıdır. İngiliz lirası ofisin resmî parasıdır.

Madde — V.

Uluslararası mukavelesi ile iç nizamnamesi hükümlerine dair yapılacak olan değişiklik teklifleri, Yüksek Âkitler tarafından, ikinci maddede yazılı komiteye tevdi edilecektir.

Komite tarafından verilen kararlar Âkit Devletlere bildirilecek ve bu kararlar Âkit Devletlerin ekseriyeti tarafından kabul edildiği takdirde muteber olacaktır.

Madde — VI.

Mevcut mukavele üç yıllık bir devre için aktedilmiştir. Her bir devrenin bitmesinden en az bir yıl önce alâkalarını keseceklerini haber veremeyen Devletler için bu Akit zımnen aynı bir müddetle uzatılmış olacaktır.

Madde — VII.

Diğer Devletlere haber verilebilmek üzere her Hükümet bu mukaveleye iştirak eylediğini en kısa bir müddet zarfında Fransa Cümhurluğu Büyük Komiserliğine bildirecektir.

Madde — VIII.

Her hükümet için bu mukavelelerin meriyete geçmesi, mukaveleye iştirakini bildirdiği günden başlar. Ofis ancak üç Devletin bu mukaveleye iştirakile kurulabilir.

Madde — IX.

Bu mukaveleyi imzalamayan Hükümetler, dilekleri üzerine mukaveleye girebilirler. Bu grile dileği kendileri tarafından Fransa Cümhurluğunun Büyük Komiserliğine, ve onun vasıtasile de diğer Âkit Devletlere bildirecektir. Ancak bu Hükümet madde dörd de yazılı şartlara göre ofisi masraflarına iştirak edeceğine dair teahhüde bulunacaktır.

Madde — X.

Türkiye, Irak, Şarkî Erden, Filistin ve Suriye Hükümetleri murahassalarile Fransa Cümhurluğu Büyük Komiserliği murahhası haiz oldukları salâhiyetle bu mukaveleyi bir nüsha olarak tarzim etmişler, imzalamışlardır. Bu nüsha Fransa Cümhurluğu Büyük Komiserliğinin tomar haznesinde saklanacak ve aslına uygun örnekleri siyasal yollar ile Yüksek Âkitlere gönderilecektir.

Şamda hazırlanmıştır.

20 Mayıs 1926

Türkiye	için	Aziz Bey, Tevfik Bey
Irak	»	Ahwar Khayatt
Şarkî Erden	»	Ali Tabbara
Filistin	»	G. S. Bodkin
Suriye	»	Joseph Atalla
Büyük Komiserlik	»	E. Achat

ULUSLAR ARASI ÇEKİRGE İSTİHBARAT OFİSİ İÇ NİZAMNAMEŚİ

Madde — I

Kurma ve idare masraflarına iştiraki kabul eden Hükümetler tarafından, Şamda bir Uluslararası Çekirge İstihbarat Ofisi kurulmuştur.

Madde — II

Ofis hiç bir suretle Âkit Devletlerin idarî işlerine karışamaz. Ofis ülkesinde bulunduğu Hükümetin nüfuzu altında olmayıp idarî bakımdan tüm bir serbestliğe maliktir. Ofis Âkit Devletlerin ziraat şubelerile doğrudan doğruya muhaberatta bulunur.

Âkit Devletlerin her birile yaptığı hususî mukavelelerle çekirge mücadele teşekküllerile doğrudan doğruya muhaberatta bulunabilir.

Madde — III

Fransa Cümhurluğunun Suriye, Büyük Lübnan (Alaouit) ler ve Cebeli Druz Büyük Komiseri; Uluslar arası mukavelesinin ikinci maddesinde yazıldığı gibi komitenin dileği üzerine Ofis umumî bir menfaat müessesesi olarak kabul edilmesi için lâzımgelen tedbirler de bulunacaktır.

Madde — IV

Ofisin başlıca vazifeleri:

a) Âkit Devletlerden veya her hengî münasib bir memba tarafından, çekirgelerin bulunduğu yer, yumurtlama alanlarının kesafeti, tekâmül devreleri, belli veya muhtemel yürüyüşleri ile kontrol ve savaş usulleri hakkında gönderilen malûmatı almak, kaydetmek ve bir düzen üzere sıralamak,

b) Çekirgelerin bulunduğu yer, alan, yumurtlama alanlarının kesafeti, tekâmül devreleri, yürüyüş istikametleriyle kontrol ve savaş usulleri hakkında topladığı malûmatı alâkadar Âkit Devletlere mümkün olduğu kadar çabuk vermek,

c) Yumurtlama devresinden sonra çekirgelerin bulunduğu yer ile yumurtlama alanlarının kesafetini gösteren bir haritayı, mümkün olduğu kadar çabuk Âkit Devletlere göndermek,

d) Çekirgeler hakkında, Âkit Devletler tarafından istenmesi muhtemel olan hususî mahiyetteki istihbaratı kabilsen temin etmek.

e) Çekirge savaşı hakkında faydalı sayılan bilûmum istihbaratın Âkit Devletler tarafından gönderilmesini temin etmek,

f) Lüzumlu veya faydalı sayılan yerlerde çekirgelere karşı heb birden harekâta bulunmak ülküsile Âkit Devletlere tekliflerde bulunmak,

Çekirgelere karşı sınır boyunca, yapılan müşterek savaş temin edebilmek için, alâkalı Devletler arasında bir irtibat sisteminin kurulmasına ve sistemin tatbikına baş vurmak.

g) Ofis ile Devletler arasında çekirge istihbaratı hakkında yapılacak posta ve tel yazısile muhaberatının parasız yapılmasına çalışmak,

h) Ofis demirbaşının kaydini tutmak.

İ) Ofis, Âkit Devletlerin çekirge savaşı hakkındaki faaliyetlerinden ve alınan neticeler ile bu Devletler tarafından yapılan ve yazılan kanun ve nizamnamelerden bahis olarak Âkit Devletlere yıllık bir raporu hazırlayıp sunmak.

Madde — V

Âkit Devletlerin vazifeleri

a) Eğer yoksa çekirgelerin yerleri hakkında malûmat toplamak ve akın alanların da çekirgelerle savaşta bulunmakla mükellef hususî bir teşkilât kurmak,

b) Topraklarında bulunan çekirgelerin yer alan, yumurtlama ve yumurtadan çıkma alanlarının kesafeti, tekâmül devreleri yürüyüşleriyle kontrol ve savaş usulleri hakkındaki malûmatı, çarçabuk posta veya tel yazısile Ofise bildirmek çekirgelerin tekâmül devrelerini diğer Âkit Devletlere ve ofise bildirmek,

c) Çekirgelerle savaş hakkında yapılan kanun ve nizamnamelerden mümkün oldukça ofisi malûmattar kılmak,

d) Çekirgeler hakkında ofis tarafından sorulacak bütün suallere mümkün mertebeye cevap vermek.

Madde — VI

Ofis, Âkit Devletlerin teknisyen birer murahhasından mürekkep uluslararası bir komitenin idare ve kontrolü altındadır.

Komite üyeleri gizli rey ile, bir yıl için iktidar yerinde bulunmak üzere bir başkan seçer, eski başkan yine seçilebilir.

Madde — VII

Başkanın Âkit Devletlere hitaben gönderdiği davetnameler ile komite yılda bir kere toplantıya çağırılır; toplantının yer ve tarihi evvelki toplantı devresinde reylerin ittifakile belli edilir.

İlk toplantı Büyük komiserlik mümessilinin davetile Şamda olacaktır. Komite üyelerinin yarısının dileğine yıllık fevkalâde bir toplantı yapılabilir. Bu yarımda; fevkalâde toplantının yer ve tarihini belli edecek olan başkanın bulunması şarttır.

Madde — VIII

Komite toplantılarının devam müddeti sınırlandırılmamıştır. Komitenin verdiği kararlar, mevcut üyelerin mutlak ekseriyetinin reyini alınmakla meridir. Yalnız reylerin müsavattı halinde, başkanın reyinin bulunduğu tarafın içtihadı muteberdir.

Komite kararlarının meriyeti için Âkit Devletlerin murahhaslarının yarısından fazlasının toplantıda bulunması şarttır. Fevkalâde toplantıda verilen kararların meriyeti için fevkalâde toplantı isteyen murahhasların hepsinin bulunması lâzımdır.

Madde — IX

Ofis maaşlı bir müdür ve muhtelif memurlar vasıtasile idare edilir. Müdür komite tarafından seçilir. Komite üyelerinden biri müdür olarak seçilebilir. Müdürün ağronom veya haşarat mütehasısı olması lâzımdır. Şayed komite dışından biri seçilirse komite toplantılarına istişarî reyile iştirak eder.

Bütün memurların nasb ve azilleri müdürün salâhiyeti dahilinde olup bunlar hakkında komiteye karşı mesuldür.

Madde — X

Ofisin resmî dili, fransızcadır; fakat Âkit Devletler tarafından ofisle yapılan muhaberat, mensub oldukları Devletlerin dili ile de olur.

Madde — XI

Komitenin alelâde veya fevkalâde toplantılarına çağırılan komite üyelerinin yol harçlıkları mensub oldukları Âkit Devletler tarafından ödenir.

İstişare mahiyetinde toplantılara çağırılan ofis müdürünün yol harçlığı ve sair masrafları ofise aiddir.

Madde — XII

Komite evvelki yıl içinde yapılan masrafları tetkik ile, blânçoynu mütehasıs bir muhasibin tetkikından geçirdikten sonra tasvib eder. Komite, müstahdemininin iç nizamnamesile, ofisin idaresine aid tedbirler hakkında müzakerede bulunur.

Komite tarafından kabul edilen ve yukarıda yazılan tedbirler ve nizamnameler Âkit Devletlere bildirilir ve onların rızası olmadan değiştirilemez.

Madde — XIII

Her bir devre sonunda ofisin idaresine ve çalışmasına dair Âkit Devletlere birer mazbata sunulur.

Şam. Mayıs 1926

Türkiye için

Irak için

Filistin için

Suriye için

Şarki Erden

Büyük komiserlik için

Aziz B., Tevfik B.

Anwar Khayatt

G. E. Bodkin

Joseph Atalla

Ali Tabbara

E. Achart